

**Prispevki k
didaktiki zgodovine**

Letnik XV

1/2017

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

2017, XV-1

PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

*Letnik 15, številka 1
2017*

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

ISSN: 1581-8721 (elek. verzija)

*Oddelek za zgodovino
Filozofske fakultete*

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
ROMAN KRALJ, TILEN BLATNIK: PO POTEH SKRIVNOSTNE BLAGOVICE	5
MIHA OSREDKAR, ALEN LINDIČ: SMLEDNIK – DOM GRAŠČAKOV	11
MONIKA MERHAR, NINA ROJEC: PO DEŽELI SUHE ROBE: SPOZNAJMO RIBNICO	15
SARA BERTALANIČ, TADEJ MADJAR: OD KASTELIŠČA DO VOJNEGA BOJIŠČA	20
SARA PRIMEC, NIVES HRIBAR: PO POTEH VIŠNJEGORSKEGA POLŽA	29
KATARINA RUDOLF, NINA VIDIC: SLADKA UČNA POT PO RADOVLJICI	37
<i>Avtorji prispevkov</i>	43

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete so študentje in študentke 2. letnika magistrskega pedagoškega (eno in dvopredmetnega) študijskega programa zgodovine v študijskem letu 2016/17 napisali didaktične članke, ki se nanašajo na izvenšolski pouk zgodovine.

Njihov rezultat je objavljen v prvi številki XV. letnika publikacije Priskevki k didaktiki zgodovine.

Svoje izkušnje pri pisanju člankov bodo lahko kot bodoči učitelji zgodovine koristno uporabili pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

IZVENŠOLSKI POUK ZGODOVINE

ROMAN KRALJ, TILEN BLATNIK: PO POTEH SKRIVNOSTNE BLAGOVICE

UVOD

Pedagogi vedno bolj poudarjajo pomen praktičnega znanja, ki pa ga učenci in dijaki najlažje pridobijo z lastno aktivnostjo. Za njeno dosego je zelo primerno terensko delo, ki se ga pri osnovnošolcih enostavno lahko izvaja kar v obliki spoznavanja domačega kraja. V članku je predstavljena učna pot po Blagovici. V tematiko nas vpelje krajši teoretični del o pomenu pouka izven učilnice tako za učence kot za dijake. Glavni namen članka pa je priprava učne poti po Blagovici, ki je namenjena spoznavanju glavnih zgodovinskih znamenitosti domačega kraja, za učence okoliških osnovnih šol.

POUK IZVEN UČILNICE

Pouk izven učilnice oziroma različne oblike terenskega dela so nekaj, kar je že od nekdaj tisti del pouka, ki je z različnih vidikov, najbolj pritegnil zanimanje učencev in dijakov. Terensko delo pa ni le prijetno, še več, je nekaj, kar je ob primernem načrtovanju tudi zelo koristno, z njim namreč lahko učitelj pokrije zelo različne učne cilje. Napovedane spremembe v učnih načrtih pa bodo takšni vrsti pouka namenile vse večjo vlogo, saj je kurikulum vedno bolj kompetenčno zasnovan. To pa pomeni, da je zaželeno učenčevo usvajanje znanja z lastno aktivnostjo, kar pa lahko uspešno dosegamo prav z izvajanjem pouka na terenu.¹ Med šolskimi predmeti, ki lahko okolje koristno uporabijo za izvajanje terenskih oblik pouka, pa je vsekakor tudi zgodovina. Danijela Trškan nas opozarja, da živimo v 'zgodovinskem' okolju, ki vključuje vse objekte, ki jih je ustvaril človek² in tudi celotno antropogeno pokrajino. Tako urbana kot podeželska okolja imajo sledi človekovih dejavnosti iz preteklosti, zato jih lahko beremo kot zgodovinski vir. Pri tem ne gre le za opazovanje zgodovinskega okolja, ampak predvsem za odkrivanje in preučevanje okolja s ciljem, da bolje razumemo način življenja ljudi v preteklosti in ga lahko primerjamo z današnjimi razmerami ter ustvarjamo projekcije za prihodnost.³

Pogosto lahko zasledimo predstavo, da je delo na terenu drago in zamudno, saj zanj potrebujemo avtobus in vsaj en dan časa. Vendar je zgoraj opisani obliki terenskega dela, ki ga poznamo pod pojmom ekskurzija, vsaj enakovredno terensko delo v domačem kraju. V tako razmišljanje nas vodi tudi raziskava Mojce Kukanja Gabrijelčič o lokalni zgodovini pri družboslovnih predmetih.⁴ Ta raziskava temelji na načelu, "da preko poznavanja preteklosti in sedanjosti domačega okolja lahko posežemo v temelje otrokovega dojetja in razumevanja globalnega sveta."⁵ Učenci in dijaki naj bi znanje in spretnosti, ki jih pridobijo v domačem okolju, aplicirali na nacionalno in svetovno raven na številna pomembna področja, kot so na primer: ohranjanje naravne in kulturne dediščine, sožitje kultur in narodov, ipd.⁶ Na srednjih šolah, kjer dijaki

¹ Pešaković, Dragica (2014). Preverjanje spretnosti učencev z različnimi metodami pouka tehnike v kompetenčno zasnovanem kurikulumu. Doktorska disertacija. Maribor, str. 12.

² Trškan, D. (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 80.

³ Prav tam.

⁴ Kukanja Gabrijelčič, M. (2008). Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 9.

⁵ Prav tam.

⁶ Prav tam.

pogosto prihajajo iz različnih krajev, pa se lahko poslužimo tudi samostojnega terenskega dela. Dijak tako opravi krajši ogled oz. naredi raziskavo v svojem domačem kraju in ga nato prestavi pred sošolci. Takšno delo je lahko zasnovano tudi medpredmetno. V osnovnih šolah pa lahko največ dosežemo prav z organizacijo in obiskom učne poti.

PREHODNA PRIPRAVA NA TERENSKO DELO

Za izvedbo terenske učne ure, ki se nanaša na učno pot, je ključnega pomena predhodna priprava na izvedbo. Učencem moramo predstaviti okvirno pot in kratek zgodovinski oris Blagovice. Za lažjo predstavo je zelo priporočljivo učencem pokazati tudi zemljevid Blagovice in slike naselja. Prav tako je nujno potrebna predstavitev obveznih pripomočkov za terensko delo kot so trde podlage za pisanje, pisala in fotoaparati. Profesor mora za učence pripraviti tudi zemljevide učne poti in Blagovice, prav tako pa so za učinkovito delo potrebni tudi učni listi. Prav tako je potrebno poudariti, da je učna pot pripravljena za lokalne osnovne šole, saj zahteva osnovno poznavanje Blagovice.

UVODNI DEL UČNE POTI (5 minut)

Učencem razdelimo učno-delovne liste z naslovom »Po poteh skrivnostne Blagovice«, prav tako jim tudi razdelimo zemljevid Blagovice. Trdo podlago, pisala in fotoaparate imajo učenci s seboj, saj smo od njih to zahtevali že na predpripravi. Učenci se po učni poti gibljejo v eni skupini s pomočjo učno-delovnega lista. Profesor pa učence zgolj nadzira in jim pomaga ob morebitnih težavah.

Učno-delovni list⁷

PO POTEH SKRIVNOSTNE BLAGOVICE

⁷ Rešitve učno-delovnega lista **PO POTEH SKRIVNOSTNE BLAGOVICE:**

- 1.) *Prvo postojanko predstavlja nekdanja stara osnovna šola v Blagovici. Zaradi tega, ker stavba ni več v uporabi za njo pa nobeden več ne skrbi je začela propadati. Potreben je previden ogled, ker obstaja nevarnost padca strešnikov. Stara šola je bila v uporabi do leta 1971.*
- 2.) *Na postojanki 2 se nahaja blagoviška cerkev posvečena apostolu Petru. Je bistvenega pomena za verovanje okoliških prebivalcev, saj jo bolj ali manj redno obiskuje preko 500 faranov iz okoliških vasi.*
- 3.) *Na postojanki 3 se nahaja cerkveno pokopališče. Poseben pomen izraža spominska tabla, ki je namenjena žrtvam druge svetovne vojne.*
- 4.) *Na postojanki 4 je do leta 2015 obratovala pošta. Za okoliško prebivalstvo je bila pošta predvsem pred pojavom televizije in interneta ena izmed glavnih komunikacijskih vezi z svetom.*
- 5.) *Na postojanki 5 je bila dolgo časa prisotna gostilniška dejavnost, ki je zelo dobro uspevala predvsem zaradi številnega prometa skozi dolino Črnega grabna. Danes pa je skozi Črni graben speljana tudi avtocesta na relaciji Ljubljana-Maribor.*
- 6.) *Na postojanki 6 imajo sedež gasilci že več kot 70 let. Stavba je kvadratne oblike z rdečo streho, ki spominja na piramido.*
- 7.) *Domačija na postojanki 7 se je imenovala Skokova domačija. Ob pogledu na propadajočo domačijo mi postane zelo tesno. Stanje hiše izkazuje trpljenje ljudi, ki so hišo zapustili.*
- 8.) *Stavba na postojanki 8 je kulturni dom, ki ima zelo bogato zgodovino. Bil je bistvenega pomena za kulturno udejstvovanje širše okolice Blagovice. Prirajali so številne proslave, predstave in družabne dogodke. Danes je tradicija nekoliko zamrla, še vedno pa se v njem zbira mladina, ki ima kulturni dom za enega izmed pomembnih družabnih prostorov. Če povzamemo je imel kulturni dom pomembno vlogo za lokalno prebivalstvo, ki se nadaljuje še danes.*

1.) Katera stavba je na postojanki 1, opiši njen videz. Pozorno poslušaj profesorjevo razlago in zapiši do katerega leta je bila v uporabi.

2.) Stavba na postojanki 2 je stara že več kot 250 let. Poimenuj to stavbo in razloži njen pomen za okoliško prebivalstvo.

3.) Postojanka 3 že sama od sebe odraža spokojnost. Poimenuj kraj in zapiši, komu je namenjena posebna spominska tabla.

4.) Katera ustanova je do nedavnega obratovala na postojanki 4? Opiši njen pomen za okoliško prebivalstvo.

5.) Kakšna dejavnost je bila dolga leta prisotna v stavbi na postojanki 5? Zapiši, po čem je najbolj znana dolina Črnega grabna.

6.) Kdo in koliko časa že ima sedež na točki postojanke 6? Opiši stavbo.

7.) Kako se je imenovala domačija na postojanki 7? Kakšne občutke ti vzbudi pogled na porušeno hišo?

8.) Ovrednoti vlogo stavbe na postojanki 8 za okoliško prebivalstvo.

GLAVNI DEL UČNE POTI (35 minut)

V glavnem delu učne ure se učenci skupaj s profesorjem odpravijo raziskovati Blagovico s pomočjo uganek na učni poti. Učna pot je zasnovana zelo atraktivno, saj morajo učenci reševati uganke, da pridejo do ustrezne postojanke na učni poti. Postojank na poti je 8 in si sledijo glede na zanimive zgradbe in spomenike v kraju. Našo pot začnemo pri osnovni šoli Blagovica in jo nadaljujemo glede na namige na učno delovnem listu. Učenci bodo namige za učno pot razvozlati s pomočjo znanje pridobljenega na pripravi na terensko učno uro in s profesorjevo pomočjo.

Namig za **postojanko 1** se glasi: *nekoč sem izžarevala veselje do učenja in znanja, danes pa sem le še blede slika nekdanjih dni. Luknja že iz strehe mi štrli.* Učenci skupaj s profesorjevo pomočjo ugotovijo, da gre za nekdanjo osnovno šolo v Blagovici.⁸ Po kratki razlagi nadaljujemo pot do **postojanke 2** z namigom: *že 250 let moj zvonik poje slavo Gospodu.* Ugotovimo, da gre za Cerkev v Blagovici.⁹ Po ogledu cerkve se na kratko odpravimo do **postojanke 3** z namigom: *za vedno so legli k počitku.* Učenci ugotovijo, da gre za pokopališče, profesor na kratko predstavi pokopališče in nagrobno ploščo.¹⁰ Do **postojanke 4** pridemo z sledečim namigom: *nekoč tu švigala so pisma, danes jih več ni.* Učenci ugotovijo, da gre za pošto, ki je bila pred kratkim zaprta.¹¹ Sledeči namig: *Še v času kočij so se tu okrepčali furmani in njihovi konji* nas pripelje do **postojanke 5**, nekdanje gostilne Pr Žoharju.¹² Do **postojanke 6** nas pripelje namig: *gori sosednja vas, poveljnik da ukaz.* Profesor pomaga učencem pri razmišljanju in skupaj ugotovijo, da gre za gasilski dom v Blagovici.¹³ Z namigom: *Nemci so nas izgnali, danes le še stara razbitina ob cesti na križišču stoji* pridemo do **postojanke 7**. Učenci ugotovijo, da gre za staro Skokovo domačijo, iz katere so v času druge svetovne vojne Nemci izgnali lastnike.¹⁴ Do sklepne **postojanke 8** nas pripelje namig: *vsak kraj ima svoje kulturne prireditve.* Učenci ugotovijo, da gre za kulturni dom, na zadnji postojanki profesor tako učencem razloži še pomen kulturnih predstav za lokalno skupnost.¹⁵

ZAKLJUČNI DEL UČNE POTI (5 minut)

V zaključnem delu učne ure profesor z učenci preveri, kako so učenci reševali učno-delovni list. Učenci za domačo nalogo napišejo kako so se počutili na učni poti in kaj so se novega naučili. Prav tako pa učenci doma napišejo tudi kako bi izboljšali učno pot.

⁸ Podružnična šola Blagovica. http://www2.arnes.si/~osljkk1s/04_blagovica/blagovica_prva.htm (dostop: 27. 12. 2016).

⁹ Župnija Blagovica. <http://www.zupnijablakovica.si/cerkve> (dostop: 27. 12. 2016).

¹⁰ Prav tam.

¹¹ Blagovica. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Blagovica> (dostop: 27. 12. 2016).

¹² Prav tam.

¹³ Prostovoljno gasilsko društvo Blagovica. <http://www.gasilci-blagovica.si/> (dostop: 27. 12. 2016).

¹⁴ Kralj, R. (2015). Prebivalstvo Črnega grabna med drugo svetovno vojno. Ljubljana: R. Kralj, str. 2.

¹⁵ Kulturni dom Blagovica. <https://www.instagram.com/explore/locations/1021787487/> (dostop: 27. 12. 2016).

Slika 1: načrt učne poti po Blagovici za profesorja.¹⁶

SKLEP

S pripravo učne poti, ki lahko učencem iz okoliških šol v času ene šolske ure predstavi glavne zgodovinske znamenitosti Blagovice, s čimer je v celoti dosežen namen učne ure. Poleg tega pa članek nudi tudi zgled drugim učiteljem osnovnih šol ter jih vzpodbudi k zasnovi učne poti v njihovem kraju.

LITERATURA

- Blagovica. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Blagovica> (dostop: 27. 12. 2016).
- Geopedia. http://www.geopedia.si/#T105_x468053.125_y92369.5_s19_b2 (dostop: 27. 12. 2016).
- Kralj, R. (2015). Prebivalstvo Črnega grabna med drugo svetovno vojno. Ljubljana: R. Kralj.
- Kulturni dom Blagovica. <https://www.instagram.com/explore/locations/1021787487/> (dostop: 27. 12. 2016).
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2008). Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Pešakovič, Dragica (2014). Preverjanje spretnosti učencev z različnimi metodami pouka tehnike v kompetenčno zasnovanem kurikulumu. Doktorska disertacija. Maribor.
- Podružnična šola Blagovica. http://www2.arnes.si/~osljkk1s/04_blagovica/blagovica_prva.htm (dostop: 27. 12. 2016).
- Prostovoljno gasilsko društvo Blagovica. <http://www.gasilci-blagovica.si/> (dostop: 27. 12. 2016).

¹⁶ Obdelava: Roman Kralj, podlaga za zemljevid: Geopedia. http://www.geopedia.si/#T105_x468053.125_y92369.5_s19_b2. (dostop: 27. 12. 2016).

- Trškan, D. (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Župnija Blagovica. <http://www.zupnijablagovica.si/cerkve> (dostop: 27. 12. 2016).

POVZETEK

Glavni namen članka je predstavitev učne poti po Blagovici, ki učence lokalnih šol seznani z njenimi glavnimi zgodovinskimi znamenitostmi. S terenskim delom v domačem kraju lahko na preprost način pokrijemo številne učne cilje ter razvijamo kompetence učencev. Pred samo izvedbo učne poti se priporoča temeljita priprava v razredu. Predstavljena učna pot po Blagovici omogoča, da v času ene šolske ure spoznamo vse ključne zgodovinske elemente naselja. Učna pot ima 8 glavnih postojank, med njimi staro šolo, cerkev, staro pošto ter kulturni dom. Učenci ob učiteljevi razlagi rešujejo učne liste, ki jih preverijo ob koncu ure. Pri naslednji šolski uri opravijo še evalvacijo. Članek nudi pomoč učiteljem lokalnih šol pri načrtovanju spoznavanja Blagovice ter vzpodbuja učitelje v drugih krajih naj tudi sami pripravijo kaj podobnega.

MIHA OSREDKAR, ALEN LINDIČ: SMLEDNIK – DOM GRAŠČAKOV

UVOD

Raziskovanje in spoznavanje lokalne zgodovine je izjemnega pomena pri spodbujanju pozitivnega odnosa posameznikov do naravne in kulturne dediščine nekega kraja. V šolah se to zelo dobro obnese pri delu na terenu, saj lahko učencem ob tem na najboljši možen način predstavimo zgodovinske posebnosti domačega okolja. Namen tega članka je na primeru zgodovinske učne poti za učence predstaviti en način spoznavanja lokalne zgodovine naselja Smladnik. Obravnavano naselje je bilo od nekdaj pomembno središče različnih plemiških rodbin, ki so za sabo pustile bogato kulturno dediščino, in ravno to se nam tudi zdi še posebej omembe vredno.

1. UČNA POT PRI POUKU ZGODOVINE

Izdelava in izvedba učne poti bi morala postati vedno pogostejši način dela pri pouku, saj samostojno raziskovanje problemov prinaša večjo motivacijo pri učencih. Glavni namen pouka ni več le doseganje operativnih vsebinskih ciljev, ampak se danes poudarja samostojno učenje, delo v skupinah, vrednotenje naravne in kulturne dediščine ter pri zgodovini tudi aktualizacija zgodovine. Vse to je moč doseči z neposrednim opazovanjem, ki je sestavni del učnih poti. Tu govorimo o izkustvenem učenju, katerega glavni pomen je povezovanje med naučenimi vsebinami in doživljanjem oz. izkušnjami.¹⁷

Organiziranje učne poti v lokalnem okolju prinese določene prednosti. Učenci se preko krajevne zgodovine naučijo razumevanja, varovanja, spoštovanja in uživanja v domačem kraju. Lokalna kultura daje občutek pripadnosti in ustvarja identiteto pri posamezniku, saj ta bolje razume svoje korenine.¹⁸ Učenci se preko poznavanja krajevne zgodovine lažje vključijo v življenje šole in lokalne skupnosti ter razvijejo spretnosti, ki so potrebne za odgovoren in ustvarjalno kritičen prispevek k javnemu življenju.¹⁹

¹⁷ Petrovič, K. (2016). Geografsko-zgodovinska učna pot po Ljubljani. Ljubljana : [K. Petrovič], str. 34.

¹⁸ Trškan, D. (2009). Krajevna zgodovina v osnovnošolskih učnih načrtih za zgodovino 1945–2005*. KRONIKA, 57, izredna številka, str. 288.

¹⁹ Prav tam, str. 296.

2. POTEK ZGODOVINSKE UČNE POTI

Naselje Smlednik se nahaja na južnem delu kranjskega polja v občini Medvode. Razvilo se je pod hribom Stari grad, kjer stoji eden najstarejših gradov v Sloveniji. Vas je bila naseljena že od pradavnine, o čemer pričajo ostanki gradišč še iz predrimske dobe.²⁰

Učno pot začnemo ob vznožju Smledniškega gradu, na točki kjer se začne relief vzpenjati proti vrhu 516 metrov visokega hriba.²¹ Na tej točki se nahaja t.i. Kalvarija, svojevrstna arhitekturna posebnost. Od spodaj navzgor si namreč sledi štirinajst kapelic, vsaka od njih pa predstavlja eno postajo križevega pota. Na vrhu so postavljeni še trije križi. Kalvarija je bila zgrajena že leta 1772 po naročilu graščaka barona Franca Smledniškega, obnovljena in osvetljena pa je bila leta 2001. Posebnost gradnje se odraža v tem, da je bila zgrajena v ravni črti med Starim gradom na vrhu vzpetine in kapelico spodaj na polju pod podružnično cerkvijo v Valburgi, ki stoji v spomin na nekdanje deželnoknežje morišče.²²

Na vrhu Kalvarije se priključimo na cesto, ki vodi do gradu, le ta je namreč naša naslednja točka. Za vzpon potrebujemo približno petnajst minut.²³ Ob ogledu obzidja in razgledu na okolico sledi razlaga zgodovine Starega²⁴ gradu. Obstaja verjetnost, da je bil grad zgrajen že v 11. stoletju, ko so bili lastniki zemljišča grofje Weimar – Orlamünde. Preden nadaljujemo z razlago, se učencem zastavi naloga, v kateri se vživijo v plemiče in premislijo, zakaj bi ravno na tem mestu postavili grad. Po kratkem razmisleku sledi debata o pomembnosti strateške lege, ki je tudi glavni odgovor na prej postavljeno vprašanje.²⁵ Skozi zgodovino si je grad lastilo veliko pomembnejših rodbin, med njimi tudi grofje Andeški, Spanheimi, Habsburžani ...²⁶ Ker grad po propadu v 17. stoletju ni doživel nobene prenove, imajo njegove razvaline izjemen pomen, saj predstavljajo vpogled v obliko srednje velikega srednjeveškega gradu na ozemlju osrednje Slovenije.²⁷

²⁰ Tršan, L. (2001). Med Savo in smledniškim Starim gradom. Smlednik: Turistično olepševalno društvo, str. 11.

²¹ Valburga, Kalvarija, Stari grad nad Smlednikom. URL: http://kraj.eu/slovenija/valburga_kalvarija_stari_grad/slo (2. 1. 2017).

²² Kalvarija. URL: <http://www.smlednik.si/kalvarija.html> (2. 1. 2017).

²³ Pot je izmerjena s pomočjo Google Maps. URL: <https://www.google.si/maps/dir/46.1672495,14.4368524/46.1651416,14.4426427/@46.1661884,14.4404211,662m/data=!3m1!1e3?hl=sl> (2. 1. 2017).

²⁴ Poleg imena Smledniški grad, se uporablja tudi ime Stari grad.

²⁵ Štular, B. (2015). The castle in written documents. Smlednik castle. Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, str. 25.

²⁶ Prav tam, str. 27.

²⁷ Stari grad. URL: <http://www.smlednik.si/stari-grad.html> (3. 1. 2017).

Po prihodu z grajskega hriba se pot nadaljuje pri cerkvi sv. Urha. Cerkev ima bogato zgodovino, saj vemo, da je že v 12. stoletju Smlednik imel stalnega duhovnika. Seveda ne gre za trenutno zgradbo, ta je bila namreč postavljena leta 1851 na mestu starejše gotske cerkve. Cerkev je bila postavljena v neposredni bližini gradu Smlednik, kar je domnevno vplivalo tudi na izbiro zavetnika te cerkve. Prvi znani predstavnik smleškega gospostva se je namreč imenoval Udarlik, ali po slovensko Urh. Zanimivo je, da se je tudi znani duhovnik iz 12. stoletja imenoval Udarlik. Ta cerkev je torej tesno povezana z imenom Urh.²⁸

Na gradnjo trenutne cerkve je močno vplivala druga plemiška družina, ki ima tudi danes svoje posestvo v bližini. Učitelji učence napotijo na pokopališče, kjer sami najdejo spomenik, ki izstopa. Na njem je tudi plošča z napisom, katera rodbina počiva na tem mestu. Gre torej za kapelo, posvečeno rodbini Lazarini ter njihovo grobnico. Baroni Lazarini so v sredi 19. stoletja pretežno na lastne stroške postavili in opremili novo župnijsko cerkev sv. Urha v Smledniku. K sodelovanju so povabili najimenitnejše strokovnjake tistega časa. Pred cerkvijo stoji kapelica, kjer je upodobljen svetnik Urh, freske pa so naslikali učenci znamenitega slikarja Leopolda Layerja, ki je znan tudi po svoji upodobitvi Brezjanske Marije z detetom.²⁹

Nekaj minut hoje nas privede do dvorca Lazarini, ki je žal v razpadajočem stanju. Lastniki oz. plemiška družina Lazarini je iz Benetk na območje Kranjske prišla v 17. stoletju. Leta 1795 pa je Franc Jožef, baron Smledniški, zaradi svojih gradbenih in umetniških naročil bankrotiral in dvorec prodal Lazarinijem.³⁰ Ti so bili v letu 1687 sprejeti med kranjske deželne stanove, Marija Terezija pa jih je povzdignila v barone. Imeli so, oz. še imajo, svoj grb in posesti v današnji Avstriji, na Hrvaškem in v Sloveniji.³¹ Dvorec je bil po drugi svetovni vojni odvzet lastnikom in pričelo se je uničevanje stavbe. Od denacionalizacije po osamosvojitvi pa se dvorec postopoma obnavlja, predvsem notranjost. V letu 2007 je bil podtaknjen požar, kar je povzročilo dodatne stroške pri obnovi notranjosti dvorca.³² Dvorec se torej postopoma obnavlja. Na tem mestu pa učitelj udeležencem postavi vprašanje, kako bi oni ravnali kot lastniki dvorca (bi ga preuredili za obiskovalce, bi ga uporabljali v poslovne namene, za lastno uporabo itd.). Udeleženci razmišljajo o tem in se poskušajo vživeti v vlogo Lazarinijev danes.

²⁸ Cerkve. URL: <http://www.smlednik.si/cerkve.html> (2. 1. 2017).

²⁹ Tršan, L. (2001). Med Savo in smledniškim Starim gradom. Smlednik: Turistično olepševalno društvo, str. 20.

³⁰ Malo znana preteklost plemiške rodbine Lazarini. URL: <https://www.rtvsl.si/kultura/knjige/malo-znana-preteklost-plemiske-rodbine-lazarini/329245> (2. 1. 2017).

³¹ Lazarini, F. (2013). Zgodovina rodbine Lazarini: Kronika, dokumenti, genealogija, komentarji, zgodbe. Radovljica: Didakta, str. 62–64.

³² Dvorec Smlednik v dvajsetem in enaindvajsetem stoletju. URL: http://zimk.zrc-sazu.si/sl/strani/grad_pano-14#v (2. 1. 2017).

SKLEP

Učitelji se v šolah mnogokrat raje poslužujejo že ustaljenih učnih poti. Vendar sami najbolj poznajo svoje učence in lahko z novo zasnovano učno potjo pri učencih povečajo zanimanje in motivacijo. Cilj opisane učne poti v Smledniku ni zgolj informiranje o naselju, ampak učencem ponuditi drugačno razmišljanje o plemiških družinah in njihovem vplivu na okolje, kar je v Smledniku moč opaziti skoraj na vsakem koraku. Učenec zaradi vseh vidnih točk to znanje lažje ponotranji in ga lahko uporabi za primerjavo z drugimi naselji.

LITERATURA

- Cerkve. URL: <http://www.smlednik.si/cerkve.html> (2. 1. 2017).
- Dvorec Smlednik v dvajsetem in enaindvajsetem stoletju. URL: http://zimk.zrc-sazu.si/sl/strani/grad_pano-14#v (2. 1. 2017).
- Kalvarija. URL: <http://www.smlednik.si/kavarija.html> (2. 1. 2017).
- Lazarini, F. (2013). Zgodovina rodbine Lazarini: Kronika, dokumenti, genealogija, komentarji, zgodbe. Radovljica: Didakta, 403 str.
- Malo znana preteklost plemiške rodbine Lazarini. URL: <https://www.rtvsllo.si/kultura/knjige/malo-znana-preteklost-plemiske-rodbine-lazarini/329245> (2. 1. 2017).
- Petrović, K. (2016). Geografsko-zgodovinska učna pot po Ljubljani. Ljubljana: [K. Petrović], 99 str.
- Stari grad. URL: <http://www.smlednik.si/stari-grad.html> (3. 1. 2017).
- Štular, B. (2015). The castle in written documents. Smlednik castle. Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, 154 str.
- Tršan, L. (2001). Med Savo in smledniškim Starim gradom. Smlednik: Turistično olepševalno društvo, 23 str.
- Trškan, D. (2009). Krajevna zgodovina v osnovnošolskih učnih načrtih za zgodovino 1945–2005*. KRONIKA, 57, izredna številka, str. 287–298.
- Valburga, Kalvarija, Stari grad nad Smlednikom. URL: http://krajie.eu/slovenija/valburga_kalvarija_stari_grad/slo (2. 1. 2017)

POVZETEK

Spoznavanje lokalne zgodovine je pomembno pri spodbujanju pozitivnega odnosa posameznikov do naravne in kulturne dediščine nekega kraja. S tem člankom želimo na primeru zgodovinske učne poti predstaviti en način spoznavanja lokalne zgodovine naselja Smlednik. Pot smo zasnovali tako, da zajema vse pomembnejše zgodovinske elemente kraja, predvsem tiste, ki se nanašajo na preteklost graščakov. Prva točka se imenuje Kalvarija, kjer si učenci lahko ogledajo štirinajst kapelic križevega pota. Učna pot se nato nadaljuje proti vrhu vzpetine, kjer stoji Stari grad. V drugi polovici ure sledita še ogleda cerkve Sv. Urha in dvorca Lazarini. Graščaki so imeli v Smledniku v preteklosti velik pomen, kar se v okolici odraža še danes, zato se nam zdi pomembno, da učenci to spoznavajo na samem terenu.

MONIKA MERHAR, NINA ROJEC: PO DEŽELI SUHE ROBE: SPOZNAJMO RIBNICO

UVOD

Učna ura po mestu je lahko zanimiva alternativa pouku v razredu. Z učenci lahko spoznavamo lokalno okolje ali pa malo bolj oddaljene in manj znane kraje. Spoznavati lokalno zgodovino v učilnici ni vedno dovolj, sploh če imamo možnost peljati učence na teren. Namen vsake učne poti je učencem predstaviti zgodovino določenega kraja v realnem okolju. Učna ura po Ribnici bi bila zaradi svoje majhnosti in bogate zgodovinske dediščine zanimiva za učence. Z raziskovanjem Ribnice pa učenci spoznajo tradicijo izdelovanja suhe robe, ki Slovenijo predstavlja tudi širše v svetu.

UCNA POT, KOT ALTERNATIVNA POUKU V UCILNICI

S pomočjo učne poti lahko spoznavamo okolje, v katerem živimo in njegovo zgodovino. Vsako okolje ima svojo zgodbo, ki jo s sprehodom mimo kulturnih in naravnih znamenitosti spoznamo in občutimo. Ni dovolj samo ogled in poznavanje zgodovine nekega kraja, ampak tudi doživljanje kraja in poznavanje kulture ljudi. Spoznavanje domačega okolja prinaša zavedanje pripadnosti in razumevanje domače okolice. Poznavanje preteklosti nam omogočanje razmišljanje o sedanjosti in prihodnosti, ter soustvarjanje le-te.³³

Ni pa potrebno, da z učenci vedno spoznavamo samo domači kraj. V okviru različnih projektov (šola v naravi), lahko učenci spoznajo kraj, kjer se projekt ali šola v naravi odvija. Cilj šole v naravi je spoznavanje vsebine na drugačen način. Eden izmed načinov je tudi terensko delo, pod katerega lahko prištevamo tudi učno pot.³⁴

D. Trškan povzema Britansko porazdelitev glavnih zgodovinskih metod odkrivanja, ki pridejo v poštev pri terenskem delu. Te so: metoda opazovanja, metoda postavljanja hipotez oziroma domnevanja in metoda odkrivanja. Te metode so primerne za uporabo v in zunaj razreda.

³³ Trškan, Danijela. *Lokalna zgodovina: učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2007, str. 80–82.

³⁴ Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Šola v naravi za devetletno osnovno šolo. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Sola_v_naravi.pdf (dostop: 13. 1. 2017).

Omenjene metode omogočajo nabiranje izkušenj, zbiranje različnega gradiva, kar omogoča nadaljnje raziskovanje in delo v šoli.³⁵

Ena od terenskih metod, ki jo pri zgodovini lahko uporabimo je učna pot, ki lahko vsebuje tudi zgoraj omenjene metode. Katere metode bo učitelj uporabil pri pripravi učne poti, se odloči sam, saj ima na voljo veliko možnosti načrtovanja. Pomembno je, da upošteva posebnosti posameznega okolja in značilnosti razreda, s katerim se bo odpravil na pot.

Uvodni del učne poti (5 minut)

Avtobus pripelje do Ribnice, kjer skupino odloži pri osnovni šoli dr. Franceta Prešerna. Učence s pomočjo metode opazovanja povabimo, da povejo prve vtise o kraju, v katerem se nahajajo. Učence seznanimo z glavnimi značilnostmi Ribnice in z bajko o nastanku imena Ribnica.³⁶ Nadaljujemo pot do gasilnega doma na Merharjevi ulici.

Glavni del učne poti (50 minut)

Pri gasilnem domu učencem povemo par besed o Ignaciju Merharju, gasilskemu poveljniku doma iz Prigorice pri Ribnici. Merhar je kot prvi gasilec poveljeval v slovenskem jeziku in v uporabo uvedel gasilski pozdrav »Na pomoč!«.³⁷ Pot nadaljujemo do mestnega jedra na Škrabčevem trgu (5 minut). Učence opozorimo, da se po Ribniških ulicah prvo nedeljo v septembru odvija tradicionalni sejem suhe robe. Ustavimo se pri župnijski cerkvi sv. Štefana. Preden učence seznanimo z njeno zgodovino,³⁸ jim pokažemo fotografijo cerkve iz 19. stoletja.³⁹ Učencem zastavimo vprašanja o razlikah med cerkvijo na fotografiji in cerkvijo pred katero stojimo.⁴⁰ Pomagamo si z metodo postavljanja hipotez oziroma metodo domnevanja. Nato jih seznanimo z zgodovino cerkve, posebej poudarimo, da je bila cerkev med 2. svetovno vojno hudo poškodovana. Takratni župnik je za pomoč pri obnovi zaprosil arhitekta Jožeta Plečnika, ki je prošnji ugodil. Učence vprašamo naslednja vprašanja: Ali poznate še kakšno

³⁵ Trškan, Danijela. *Didaktika zgodovine 1996-2016*: (prispevki k zgodovini v šoli). Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete, 2016, str. 261–262.

³⁶ Občina Ribnica. Izvor imena in prva omemba Ribnice. http://www.ribnica.si/?page_id=37 (dostop: 20. 12. 2016).

³⁷ Oražem, Oliver. »Življenje in delo velikana gasilstva in slovenstva Ignacija Merharja«. *Rešeto*, 31. 8. 2016, str. 8–9. <http://www.ribnica.si/wp-content/uploads/reseto/reseto-2016-08-avgust.pdf> (dostop: 21. 12. 2016).

³⁸ Župnija Ribnica. Obnova cerkve. <http://zupnija-ribnica.rkc.si/index.php/content/display/467/20/20> (dostop: 21. 12. 2016).

³⁹ Zdunič, Drago (ur.). *Ribnica skozi stoletja. Skupščina občine Ribnica in založba Spektar Zagreb. Ribnica: 1982, str. 102.*

⁴⁰ Vprašanja so naslednja: Kaj lahko sklepate iz fotografije?, Katero razliko najprej opazite?, Kaj je vzrok sprememb na cerkvi?, Kdaj mislite, da je prišlo do sprememb?, Katera podoba cerkve vam je bolj všeč?

Plečnikovo delo? Glede na okolico, ki jo lahko opazujemo, kakšna se vam zdi cerkev? Se mogoče spomnite, kateri pomembni slovenski kulturnik se je v nekem obdobju šolal v Ribnici? Učencem usmerimo pogled čez cesto na stavbo s spominsko ploščo. Povemo, da se je na omenjenem mestu nahajala najstarejša gimnazija na Kranjskem, kjer se je svoj čas šolal tudi France Prešeren. Na kratko povzamemo zgodovino gimnazije (9 minut).⁴¹ Poleg Prešerna omenimo še dva pomembna občana Ribnice (J. Gallus, Bojan Adamič).⁴²

Z učenci se sprehodimo mimo Miklove hiše, čez reko Bistrico do gradu in grajskega parka kulturnikov. Začnemo s predstavitvijo gradu, njegovo zgodovino in kulturno dediščino.⁴³ Danes se na gradu nahaja Muzej Ribnica. Imajo tri stalne razstave: Suha roba in lončarstvo, Ribnica, veličina majhnosti, Boj krvavi zoper čarovniško zalego.⁴⁴

Da sama učna pot ne bi vsebovala samo ogleda znamenitosti in učiteljeve razlage, bi se učenci na tej točki razdelili v 3 skupine. Prva skupina dobi kratko besedilo o izdelovanju in prodaji suhe robe.⁴⁵ Druga skupina dobi besedilo povezano s čarovništvom in zadnjo sežgano čarovnico na Kranjskem, Marijo Češarek.⁴⁶ Zadnja skupina pa dobi besedilo povezano z zgodovino ribniškega gradu.⁴⁷ Učenci imajo na voljo 10 minut za samo pripravo, nato pa vsaka skupina 3 minute za predstavitev njihove naloge.

Z učenci se nato sprehodimo skozi grajski park do Rokodelskega centra Ribnica. Učencem predstavimo namen in poslanstvo ter jih seznanimo z dejavnostmi centra.⁴⁸ Učencem zastavimo vprašanja: Ali poznate najbolj značilno dejavnost, ki izhaja iz Ribniške doline?, Ali ste že kdaj obiskali ribniški sejem?, Ali imate doma kakšne izdelke iz suhe robe?, Ali ste vedeli od kje izvira suha roba? Suhi robi in krošnjarstvu namenimo nekaj več besed.⁴⁹

⁴¹ Občina Ribnica. Najstarejša gimnazija na Kranjskem. http://www.ribnica.si/?page_id=34 (dostop: 21. 12. 2016).

⁴² Občina Ribnica: Ljudje ribniške doline. http://www.ribnica.si/?page_id=42 (dostop: 21. 12. 2016).

⁴³ Gradišnik, Marina. *Utrinki z Ribniškega gradu*. Muzej Miklova hiša: 2010. http://www.muzej-ribnica.si/pdf/katalog_ribniski_grad.pdf (dostop: 21. 12. 2016).

⁴⁴ Muzej Ribnica. Stalne razstave. <http://www.muzej-ribnica.si/stalne-razstave> (dostop: 21. 12. 2016).

⁴⁵ Učitelj pripravi gradivo iz: Zdunič, Drago (ur.). *Ribnica skozi stoletja. Skupščina občine Ribnica in založba Spektar Zagreb. Ribnica:1982, str. 17, 97–100 in 117.*

⁴⁶ Učitelj pripravi gradivo iz: Muzej Ribnica. http://www.muzej-ribnica.si/pdf/Zgibanka_CAROVNICE_SLO.pdf (dostop: december 2016). in Zdunič, *Ribnica skozi stoletja*, str. 93–96.

⁴⁷ Učitelj pripravi gradivo iz: Muzej Ribnica. <http://www.muzej-ribnica.si/zgodovina-ribniskega-gradu/> (dostop: december 2016). in Zdunič, *Ribnica skozi stoletja*, str. 79–81.

⁴⁸ Rokodelski center Ribnica. <http://www.rokodelstvo-ribnica.si/> (dostop: 21. 12. 2016).

⁴⁹ Občina Ribnica. Ribničani začnejo s krošnjarjenjem. http://www.ribnica.si/?page_id=28 (dostop: 21. 12. 2016) in Rokodelski center Ribnica. Suha roba. <http://www.rokodelstvo-ribnica.si/index.php?link=32> (dostop: 21. 12. 2016).

Zaključek učne poti (5 minut)

Učitelj izkoristi zadnje minute za razdelitev suhe robe (kuhalnica) učencem. Učencem zastavimo nekaj vprašanj, ki se navezujejo na suho robo. Vprašanja so naslednja: Kdo izdeluje suho robo?, Kdo jo uporablja?, Kje se je uporabila?, Iz česa je narejena? Učence nato pobere avtobus in nadaljujejo svojo pot.

ZAKLJUČEK

Z učno uro po Ribnici učencem približamo zgodovino mesta in njegovo kulturo. Učna pot po mestu je za učence lahko neka nova izkušnja, ki jim omogoča zanimivo in drugačno spoznavanje zgodovine. Doživijo drugačen stik s preteklostjo kot v šolski učilnici, saj učno vsebino spoznavajo neposredno. To pa je velika prednost, saj si učenci snov podano na takšen način boljše in trajnejše zapomnijo, kot tisto, ki so jo pridobili pri klasičnem pouku. Ideje in znanja, ki jih učenci pridobijo na učni poti pa lahko uporabimo tudi kasneje. Učenci lahko svoje znanje uporabijo pri izdelavi različnih plakatov, letakov, turističnih vodnikov itd.

VIRI IN LITERATURA

- Gradišnik, Marina. *Utrinki z Ribniškega gradu*. Muzej Miklova hiša: 2010. http://www.muzej-ribnica.si/pdf/katalog_ribniski_grad.pdf (dostop: 21. 12. 2016).
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Šola v naravi za devetletno osnovno šolo. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Sola_v_naravi.pdf (dostop: 13. 1. 2017).
- Muzej Ribnica. http://www.muzej-ribnica.si/pdf/Zgibanka_CAROVNICE_SLO.pdf (dostop: 21. 12. 2016).
- Muzej Ribnica. Stalne razstave. <http://www.muzej-ribnica.si/stalne-razstave> (dostop: 21. 12. 2016).
- Občina Ribnica. Izvor imena in prva omemba Ribnice. http://www.ribnica.si/?page_id=37 (dostop: 20. 12. 2016).
- Občina Ribnica. Najstarejša gimnazija na Kranjskem. http://www.ribnica.si/?page_id=34 (dostop: 20. 12. 2016).
- Občina Ribnica. Ribničani začnejo s krošnjarnjenjem. http://www.ribnica.si/?page_id=28 (dostop: 20. 12. 2016).
- Občina Ribnica: Ljudje ribniške doline. http://www.ribnica.si/?page_id=42 (dostop: 20. 12. 2016).
- Oražem, Oliver. »Življenje in delo velikana gasilstva in slovenstva Ignacija Merharja«. *Rešeto*, 31. 8. 2016, str. 8–9. <http://www.ribnica.si/wp-content/uploads/reseto/reseto-2016-08-avgust.pdf> (dostop: 21. 12. 2016).
- Rokodelski center Ribnica. Suha roba. <http://www.rokodelstvo-ribnica.si/index.php?link=32> (dostop: 21. 12. 2016).
- Rokodelski center Ribnica. <http://www.rokodelstvo-ribnica.si/> (dostop: 21. 12. 2016).

- Trškan, Danijela. *Didaktika zgodovine 1996–2016*: (prispevki k zgodovini v šoli). Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete, 2016.
- Trškan, Danijela. *Lokalna zgodovina: učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2007.
- Zdunić, Drago (ur.). *Ribnica skozi stoletja. Skupščina občine Ribnica in založba Spektar Zagreb*. Ribnica:1982.
- Župnija Ribnica. Obnova cerkve. <http://zupnija-ribnica.rkc.si/index.php/content/display/467/20/20> (dostop: 21. 12. 2016).

POVZETEK

Učna pot je lahko zanimiva alternativa pouku v razredu. Učenci lahko s sprehodom po Ribnici spoznajo njeno bogato zgodovino in kulturno dediščino. Spoznavanje kulture kraja skozi odkrivanje in opazovanje prinaša in spodbuja kreativnost. Pri terenskem delu lahko uporabljamo metode opazovanja, odkrivanja in postavljanja hipotez. V Ribnici se učenci sprehodijo mimo gasilnega doma, župnijske cerkve, mestnega jedra, Miklove hiše, ribniškega gradu do Rokodelskega centra Ribnica. Seznanijo se s kulturo izdelovanja suhe robe, ki je značilna za Ribnico. Preko vprašanj učenci razmišljajo in odkrivajo lokalno zgodovino, ter se skozi igro vlog seznanijo z življenjem v ribniški dolini. Izkušnja učne poti prinese nova izkustva in izhodiščno točko za nadaljnje delo v razredu.

SARA BERTALANIČ, TADEJ MADJAR: OD KASTELIŠČA DO VOJNEGA BOJIŠČA

UVOD

Poznavanje lokalne zgodovine je pomembno za ljudi, saj je to preteklost njihove neposredne okolice, v kateri živijo in katera je pomemben dejavnik v življenju posameznikov. Učna pot z naslovom »Od Kastelišča do vojnega bojišča« poteka po Petanjcih. V naslov sta vključeni dve točki, ki bi ju obiskali. Namen članka je v prvem delu opisati pomen vključevanja lokalne zgodovine v pouk zgodovine, zgodovinske terenske metode in kaj vse se lahko preučuje na terenu, v drugem delu pa prikazati konkretni primer zgodovinske učne poti za učence lokalne osnovne šole.

VKLJUČEVANJE LOKALNE ZGODOVINE V POUK ZGODOVINE

Mojca Kukanja Gabrijelčič piše, da se učenci pri pouku veliko učijo o občini zgodovini, lokalnemu okolju pa ni namenjeno veliko časa.⁵⁰ Ravno to vključevanje lokalne zgodovine v pouk zgodovine pa je zelo pomembno. Z obravnavanjem lokalne zgodovine je pouk zgodovine čisto drugačen: učenci si ostanke oz. znamenitosti lahko sami ogledajo, pouk je zanimivejši, na konkretnih primerih jim pokažemo razvoj določenega območja ali znamenitosti od nastanka do sedanjosti.⁵¹ »Zavedanje okolice pomeni, da učenci poskušajo razumeti ljudi, dogodke in družbe v preteklosti...«⁵² S tem, ko učenci raziskujejo lokalno zgodovino, se razvija njihov odnos do okolice,⁵³ zavedati se začnejo, da je pomembno, da se znamenitosti ohranjajo. Prav tako s tem vplivamo na njihov občutek pripadnosti določenemu okolju.⁵⁴

Ker so lokalne znamenitosti v neposredni okolici, je nesmiselno, da bi se o njih učili samo na klasičen način v razredu. »Tomaž Weber deli izvenšolske dejavnosti na zgodovinske učne sprehode, zgodovinske učne ogleda, zgodovinsko terensko, muzejsko, galerijsko in arhivsko

⁵⁰ Gabrijelčič-Kukanja, Mojca. *Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008. [file:///C:/Users/uporabnik/Downloads/Lokalna URN-NBN-SI-doc-EHL1YECX%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/uporabnik/Downloads/Lokalna%20URN-NBN-SI-doc-EHL1YECX%20(1).pdf) (Dostop: 3. januar 2017), str. 10.

⁵¹ Trškan, Danijela. *Lokalna zgodovina - učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008, str. 11.

⁵² Prav tam.

⁵³ Prav tam.

⁵⁴ Gabrijelčič-Kukanja, 2008, 10.

delo (ekskurzije).«⁵⁵ Na terenu uporabljamo zgodovinske terenske metode: metodo opazovanja, metodo odkrivanja in metodo postavljanja hipotez.⁵⁶ Z metodo opazovanja razvijamo pri učencih sposobnost, da razumejo prostor, ki ga opazujejo. Pri tem jim zastavljamo vprašanja oz. rešujejo naloge, ki se nanašajo na to, kaj vidijo, slišijo in občutijo.⁵⁷ Pri metodi odkrivanja učenci rešujejo naloge, s katerimi se urijo v odkrivanju kaj jim to, kar vidijo, pove.⁵⁸ Z metodo postavljanja hipotez pa se učenci urijo v sklepanju.⁵⁹

Na terenu lahko preučujemo različne teme: naravno-geografske teme, družbeno-geografske teme, naravna dediščina, kulturna dediščina, načini življenja, kulturno-umetniške teme, družbeno-sociološke teme, okoljevarstvene teme.⁶⁰ Prav tako je veliko možnosti za objekte, ki jih lahko opazujemo ali raziskujemo: kulturno-zgodovinski spomeniki, verski objekti, zgodovinski spomeniki v povezavi z gospodarstvom, industrijski objekti, tehnični objekti, naravni spomeniki,....⁶¹

ZGODOVINSKA UČNA POT

Zgodovinska učna pot je namenjena učencem od 6. do 9. razreda. Sestavljena je iz štirih točk, za katere bi imeli na voljo 60 minut časa. Te štiri točke so: Florjanova kapela, Báltthianyjev dvorec, kapela Marije Pomočnice, kjer bi učencem povedala še o zgodovini Kastelišča in zadnja točka Vrt spominov in tovarištva.⁶² Cilji, ki sva si jih zadala, so, da učenec na koncu zna:

- naštetih osnovne značilnosti Florjanove kapele, Báltthianyjevega dvorca, kapele Marije Pomočnice, Kastelišča ter Vrta spominov in tovarištva;
- aktivno opazovati;
- upoštevati navodila;
- vrednotiti kulturno dediščino in preteklost;
- kazati ustrezen odnos do preteklosti;

⁵⁵ Trškan, 2008, 78.

⁵⁶ Weber, 1994 V: Trškan, Danijela. *Didaktika zgodovine (19996-2016): (Prispevki k zgodovini v šoli)*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2016, str. 261.

⁵⁷ Prav tam, 262.

⁵⁸ Prav tam, 263.

⁵⁹ Prav tam, 264.

⁶⁰ Trškan, 2008, 90, 91.

⁶¹ Prav tam, 91.

⁶² Ker je Vrt spominov in tovarištva v obdobju od novembra do februarja zaprt, je najprimernejši čas za izvedbo v času od marca do oktobra, saj drugače zgodovinske učne poti ni možno izvesti v celoti.

- »na primerih iz krajevne zgodovine presojati pomen ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter razviti odgovoren odnos do okolja«. ⁶³

Za izvedbo bi morala imeti s seboj telefon s pesmijo Mateja Horvat: Mūra in učno-delovne liste. Učencem bi pri pouku naročila, da morajo za zgodovinsko učno pot biti primerno obuti in oblečeni, da morajo imeti s seboj trdno podlago za pisanje in pisala ter neobvezno fotoaparata. Ker se znamenitosti nahajajo ob cesti, bi morali biti zelo previdni. Pri izvedbi bi uporabila naslednje učne metode: metodo razlage, metodo razgovora, metodo dela s pisnimi viri, metodo zvočne demonstracije, metodo dela s slikovnim gradivom in zgodovinski terenski metodi: metodo opazovanja in metodo odkrivanja.

⁶³ UČNI načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. [http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni UN/UN zgodovina.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf) (Dostop: januar 2017), str. 6.

OD KASTELIŠČA DO VOJNEGA BOJIŠČA

UČNO-DELOVNI LIST

1. Kapela svetega Florjana

1. V spodnji okvirček nariši skico pročelja kapele svetega Florjana in odgovori na vprašanja.

a) Iz česa je zgrajena (kamen, opeka, les itd.)?

b) Kakšne oblike so okna?

c) Kje stoji?

d) Kakšen je zvonik?

Skica

2. Báltthianyjev dvorec

2. Podrobno si oglej Báltthianyjev dvorec in opiši, kaj ti videno stanje pove o vlogi dvorca danes?

3. Skiciraj tloris Báltthianyjevega dvorca.

Skica

Slika 1: Učno-delovni list, prva stran

3. Kapela Marije Pomočnice in Kastelišče

4. Primerjaj obliko, velikost, okna, zvonik in lego kapele Marije pomočnice s kapelo svetega Florjana.

5. Na kapeli Marije Pomočnice poišči dokaz, ki nam potrjuje uporabo ledinskega imena Kastelišče? Kaj lahko na podlagi tega sklepamo?

4. Vrt spominov in tovarištva

6. Pozorno preberi pesem Vrbi žalujki Toneta Pavčka in odgovori na spodnja vprašanja.

a) Zakaj in kako je prišlo do nastanka Vrta spominov in tovarištva?

b) Kateri dve drevesi sta bili najprej zasajeni?

c) Kdo je zasnoval koncept vrta?

Vrbi žalujki

*Posadila je dve vrbi žalujki
mami ob svobodu domači vrt.
Nanju prileteli dve sta gugulki,
zapeli življenju, pregnali smrt.*

*Tako je po smrti dveh sinov
mami odprla spominov in tovarištva pot.
Z njo je geslo štati in obstati
ponovno zaznamovalo rod.*

*Potem so drevesa postala simboli
o mnogih deželah in mnogem zlu.
V krošnjah listje šumi se o boli,
a korenje o oazi miru.*

*Vzemi, popotnik, si čas za postanek,
za zrenje vase, v dalje in čez,
vabi te stari Šiftarjev Vanek,
vabi zelenilo dobrih dreves.*

Tone Pavček, maj 2010

7. Izberi si tri drevesa v Vrtu spominov in tovarištva ter napiši od kod so in kdo jih je daroval.

Slika 2: Učno-delovni list-druga stran⁶⁴

⁶⁴ Vir, ki je bil uporabljen za pripravo druge strani:

Šiftar, Marjan in Tanja Simonič. *Dolgoročni načrt razvoja in vzdrževanja vrta spominov in tovarištva na Petanjcih*. Petanjci: Šiftarjeva fundacija, 2013.
[file:///C:/Users/Tadej/Downloads/razvojni_nacrt_vrta_spominov_in_tovarištva\(1\).pdf](file:///C:/Users/Tadej/Downloads/razvojni_nacrt_vrta_spominov_in_tovarištva(1).pdf) (Dostop: 3. januar, 2017), str. 6, 7.

Uvodni del v zgodovinsko učno pot bi trajal 5 minut pri prvi točki. Ker se prva točka nahaja nedaleč od Mure, ki teče vzporedno z vasjo, bi učencem predvajala pesem od Mateje Horvat o reki Muri. Potem bi učence vprašala, kakšne občutke jim je vzbudila pesem in kaj mislijo, zakaj smo jo poslušali.

Na prvi točki bi učencem povedala nekaj osnovnih informacij o Florjanovi kapeli, in sicer, da je prvotno kapela zgradila rodbina Nadasdy leta 1756, ta kapela je bila leta 1900 porušena, po dveh letih pa je bila dokončana nova.⁶⁵ Učenci bi z metodo opazovanja rešili prvo nalogo na učno-delovnem listu, ki se nanaša na zunanji izgled kapele.⁶⁶

Potem bi se premaknili nekaj metrov do druge točke, do Bathhianyjevega dvorca. Učencem bi povedala, da je to primer tipičnega pritličnega baročnega dvorca panonske pokrajine. Dvorec je bil pred vojno v lasti madžarskega grofa Bathhianyja.⁶⁷ Povedala bi jim še, da ima dvorec

⁶⁵ Kuzmič, Franc. »Petanjci skozi čas.« V: *Protestantizem - zatočišče izgnanih na Petanjcih (Nadasdyjev dvorec)*, ur. Jože Vugrinec, 85–90. Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija; Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2000, str. 86.

⁶⁶ 1. V spodnji okvirček nariši skico pročelja kapele svetega Florjana in odgovori na vprašanja.

a) Iz česa je zgrajena (kamen, opeka, les itd.)?

Zgrajena je iz opeke.

b) Kakšne oblike so okna?

Okna so podolgovate oblike in se zaključijo v obliki polkroga. Nad vhodom je rozeta.

c) Kje stoji?

Kapela stoji na umetno narejenem griču, ob neposredni bližini reke Mure.

d) Kakšen je zvonik?

Zvonik je narejen iz kovine, je malo dvignjen iznad strehe kapele, je majhen, ima obliko stožca itd.

Skica

⁶⁷

Občina Tišina: Kulturne znamenitosti. http://www.tisina.si/index.php?option=com_content&view=article&id=199&Itemid=211 (Dostop: 3. januar 2017).

tloris črke T, da naj bi bil zgrajen v 18. st. in da ga je obdajal park.⁶⁸ Potem bi učenci z metodo opazovanja rešili drugo in tretjo nalogo na učno-delovnem listu.⁶⁹

Tretja točka je od druge oddaljena ok. 15 minut. Na tej točki bi učencem naprej povedala, da je to Kapela Marije Pomočnice, da je bila zgrajena leta 1924 v zahvalo za srečno vrnitev iz 1. sv. vojne in v spomin vsem padlim sovaščanom.⁷⁰ Opozorila bi jih na spominski plošči padlim v 1. in 2. sv. vojni. Sledilo bi reševanje naloge na učno-delovnem listu z metodo opazovanja.⁷¹

Učence bi opozorila na turistično-informacijsko tablo, s pomočjo metode dela s slikovnim gradivom bi skupaj ugotovili, da je v bližini tega območja nekoč stal Nádasdyjev dvorec, ki je bil v obdobju protireformacije zatočišče za pregnane protestante iz avstrijskih dežel. Leta 1598 je v gradu mesec dni bival tudi astronom Johannes Kepler. Učencem bi povedala, da se je za to območje ohranilo ledinsko ime Kaštelj-Kastelišče.⁷² Rešili bi peto nalogo, kjer bi uporabili metodo odkrivanja.⁷³

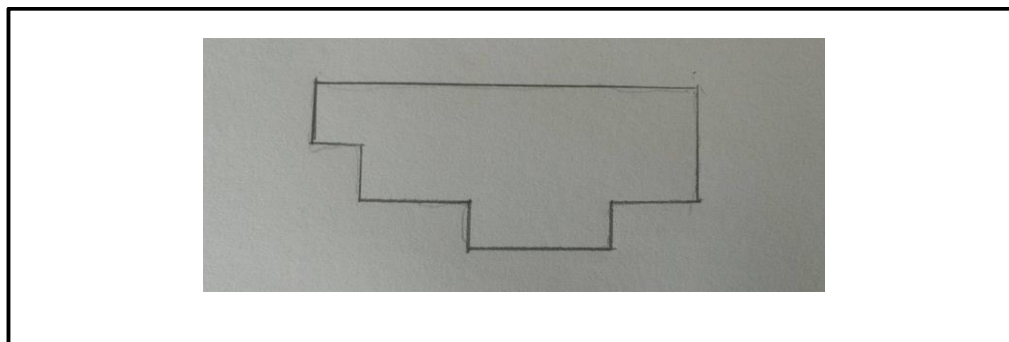
Odpravili bi se do zadnje točke.⁷⁴ Učencem bi najprej povedala, da je bilo to območje v času druge svetovne vojne med pet tednov trajajočo fronto ob Muri najprej štab nemške vojske,

⁶⁸ Stopar, Ivan. *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Druga knjiga: Med Prekmurjem in porečjem Dravinje*. Ljubljana: Park: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1990, str. 105.

⁶⁹ 2. Podrobno si oglej Báltthianyjev dvorec in opiši, kaj ti videno stanje pove o vlogi dvorca danes?

Na podlagi vidnega lahko sklepamo, da grad v sedanjosti nima več nobene vloge, saj je zapuščen in propada. V uporabi pa so še zmeraj nekatera gospodarska poslopja, saj služijo za shranjevanje kmetijske mehanizacije.

3. Skiciraj tloris Báltthianyjevega dvorca.

⁷⁰ Kuzmič, 2000, 86.

⁷¹ 4. Primerjaj obliko, velikost, okna, zvonik in lego kapele Marije pomočnice s kapelo svetega Florjana.

Kapela Marije Pomočnice je manjša od kapele svetega Florjana. Kapela Marije Pomočnice ima pravokotno obliko, medtem ko je kapela svetega Florjana kvadratne oblike. Okna obeh kapel imajo enako obliko, s tem da kapela Marije Pomočnice nima rozete. Obe kapeli imata zvonik, pri kapeli Marije pomočnice je le ta nad vhodom in je večji od zvonika kapele svetega Florjana, ki ima zvonik na sredi same kapele. Kapela Marije pomočnice se nahaja tik ob glavni ceste, medtem ko je kapela svetega Florjana v stranski ulici ob dvorcu na umetnem griču.

⁷² Kuzmič, 2000, 85.

⁷³ 5. Na kapeli Marije Pomočnice poišči dokaz, ki nam potrjuje uporabo ledinskega imena Kastelišče. Kaj lahko na podlagi tega sklepamo?

Na spominski plošči umrlih med II. svetovno vojno je ob imenu Šiftar Jože pripis Kastelski, kar nam izpričuje, da je ta oseba živela na območju Kastelišča.

⁷⁴ Zadnja točka, Vrt spominov in tovarištva, leži tik ob kapeli Marije Pomočnice.

potem pa je imela tu štab Rdeča armada.⁷⁵ Preko metode dela s pisnimi viri bi ob branju pesmi o Vrta učenci sami ugotovili, kako je prišlo do nastanka le tega in kdo je ustanovitelj.⁷⁶ Potem bi učencem povedala, da je moto vrta v spomin in opomin, da so tu drevesa in grmovnice iz vsega sveta, prinesene iz krajev, povezanih z bojem proti fašizmu.⁷⁷ Potem bi z metodo opazovanja rešili še zadnjo nalogo na učno-delovnem listu.⁷⁸

V zaključnem delu, ki bi trajal 5 minut, bi z učenci z metodo razgovora povzeli zgodovinsko učno pot.

ZAKLJUČEK

Raziskovanje lokalne zgodovine z učenci je zelo pomembno, saj s tem vplivamo na njihovo dojetje bližnje okolice, državne in svetovne zgodovine. Eden izmed atraktivnejših načinov za učenje o zgodovini lokalnega okolja je zgodovinska učna pot. Z izvedbo načrtovane zgodovinske učne poti bi se učenci z uporabo različnih učnih metod in z metodo opazovanja naučili zgodovino znamenitosti in vasi, predvsem pa bi se urili v nalogah z metodo opazovanja.

VIRI IN LITERATURA

Gabrijelčič-Kukanja, Mojca. *Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008.

[file:///C:/Users/uporabnik/Downloads/Lokalna_URN-NBN-SI-doc-EHL1YECX%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/uporabnik/Downloads/Lokalna_URN-NBN-SI-doc-EHL1YECX%20(1).pdf)

(Dostop: 3. januar 2017).

⁷⁵ Kuhar, Peter. »Petanjci - vrt spominov in tovarištva«. V: *Petanjci - vrt spominov*, ur. Lado Pohar. Ljubljana: Komunist, 1985, str. 4.

⁷⁶ 6. Pozorno preberi pesem Vrbi žalujki Toneta Pavčka in odgovori na spodaj napisana vprašanja.

a) Zakaj in kako je prišlo do nastanka Vrta spominov in tovarištva?

Mati je ob smrti dveh sinov zasadila ob vhodu v domačijo dve vrbi žalujki. Potem so začeli zasajati drevesa iz mnogih dežel.

b) Kateri dve drevesi sta bili najprej zasajeni?

Vrbi žalujki.

c) Kdo je zasnoval koncept vrta?

Dr. Vanek Šiftar.

⁷⁷ Kuhar, 1985, 4, 5.

⁷⁸ 7. Izberi si tri drevesa v Vrta spominov in tovarištva ter napiši od kod so in kdo jih je daroval.

Zeleni bršljan: prinešen izpred palače OZN V New Yorku, nekdanjega generalnega sekretarja OZN, U Tanta.

Omorike: Josip Broz Tito, kraj ni znan.

Navadni gaber, iz Rašice, prve med II. Svetovno vojno požgane slovenske vasi – darovalec Ludvik Rapoša.

Španski bezek: iz Pohorja, dr. Danilo Türk.

Vir: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija: Sprehod skozi vrt. <http://www.dr-siftar-fundacija.org/si/vsebina/vrt/vrt-danes/zemljevid-in-opis/sprehod-skozi-vrt/> (Dostop: januar, 2017).

Kuhar, Peter. »Petanjci - vrt spominov in tovarištva«. V: *Petanjci - vrt spominov*, ur. Lado Pohar. Ljubljana: Komunist, 1985.

Kuzmič, Franc. »Petanjci skozi čas.« V: *Protestantizem - zatočišče izgnanih na Petanjcih (Nádasdyjev dvorec)*, ur. Jože Vugrinec, 85–90. Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija; Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2000.

Stopar, Ivan. *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Druga knjiga: Med Prekmurjem in porečjem Dravinje*. Ljubljana: Park: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1990.

Šiftar, Marjan in Tanja Simonič. *Dolgoročni načrt razvoja in vzdrževanja vrta spominov in tovarištva na Petanjcih*. Petanjci: Šiftarjeva fundacija, 2013.

[file:///C:/Users/Tadej/Downloads/razvojni_nacrt_vrta_spominov_in_tovaristva\(1\).pdf](file:///C:/Users/Tadej/Downloads/razvojni_nacrt_vrta_spominov_in_tovaristva(1).pdf)

(Dostop: 3. januar, 2017).

Trškan, Danijela. *Didaktika zgodovine (19996-2016): (Prispevki k zgodovini v šoli)*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2016.

Trškan, Danijela. *Lokalna zgodovina - učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008.

UČNI načrt. Program osnovna šola. Zgodovina.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (Dostop: januar 2017).

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija: Sprehod skozi vrt. <http://www.dr-siftar-fundacija.org/si/vsebina/vrt/vrt-danes/zemljevid-in-opis/sprehod-skozi-vrt/> (Dostop: 3. januar, 2017).

POVZETEK

Učenje lokalne zgodovine in raziskovanje lokalnega okolja je za učence zelo pomembno, saj s tem odkrivajo preteklost kraja, v katerem živijo. Učenci z raziskovanjem lokalne zgodovine razvijajo odnos do svoje okolice in krepijo občutek pripadnosti določenemu okolju. Učna pot »Od Kastelišča do vojnega bojišča« poteka po naselju Petanjci in je sestavljena iz štirih točk. Učencem z uporabo različnih učnih metod, metod zgodovinskega terenskega dela in učno-delovnega lista predstavimo del zgodovine Petanjcev: Florjanovo kapelo, Báltthianyjev dvorec, kapelo Marije Pomočnice, Kastelišče ter Vrt spominov in tovarištva. Raziskovanje lokalnega okolja preko zgodovinskih učnih poti je eden izmed atraktivnejših načinov, s katerim učence učimo o zgodovini znamenitosti, ki jih obdajajo.

SARA PRIMEC, NIVES HRIBAR: PO POTEH VIŠNJE GORSKEGA POLŽA

Uvod

V članku je obravnavana metoda odkrivanja preko terenskega dela v lokalnem okolju kot primer uspešne učne metode pri predmetu zgodovina v osnovni šoli. Članek na podlagi konkretnega primera učne poti po starem srednjeveškem jedru Višnje Gore dokazuje, da tovrsten način dela bistveno vpliva na motivacijo učencev tudi pri nadaljnjem šolskem in domačem delu.

Učenje z odrivanjem v lokalnem okolju

Sodobna šola se danes na zadovolji več zgolj z golim podajanjem znanja in doseganjem operativnih vsebinskih ciljev. Pri mnogih predmetih se tako hitro pojavi vprašanje, kako učno snov na čim bolj interaktiven in razumljiv način podati učencem ter tako zadostiti predvsem procesnim ciljem. Zgodovina kot šolski predmet je učencem velikokrat oddaljena, saj učne snovi ne znajo uporabno povezati s svojimi izkušnjami iz vsakdanjega življenja.

Eden izmed načinov, da učencem zgodovinsko snov bolje približamo je učenje z odkrivanjem. Gre za posebno metodo, pri kateri učenci odgovarjajo na vprašanja, ki se nanašajo na določen vir in na ta način pridobivajo informacije. Učenje z odkrivanjem poteka na štirih nivojih z iskanjem odgovorov na štiri bistvena vprašanja:

1. *Kaj mi ta vir pove?*
2. *Kaj lahko domnevam in sklepam iz vira?*
3. *Česa mi vir ne pove?*
4. *Katera druga vprašanja moram postaviti, da lahko rešim nalogo?*⁷⁹

Na ta način učenci sami pridejo do želenega znanja, ki je zanje zaradi osebne izkušnje odkrivanja veliko bolj razumljivo in uporabno.

Učenje z odkrivanjem je še toliko bolj zanimivo, če poteka na terenu v obliki učne poti. Učna pot je samovodena pot, ki obiskovalca vodi po določenem delu pokrajine ali naselja, pri čemer obiskovalcev opazuje naravne in/ali družbene lastnosti.⁸⁰

Slovenija je zgodovinsko, kulturno in etnološko zelo bogata, saj se praktično na vsakem koraku ponujajo priložnosti za odkrivanje in učenje ob konkretnih spomenikih kulturne dediščine. Učitelj lahko tako z nekaj iznajdljivosti, organizacije in znanja izpelje učno pot v lokalnem okolju, ki z vidika organizacije financ, prevoza in časa predstavlja veliko prednost. Poleg tega je učenje v okolju, ki je del otrokovega vsakdana, za učence prijetno, sproščeno, zanimivo.

⁷⁹ Vprašanja so v celoti vzeta iz Modela učenja z odkrivanjem v štirih plasteh: Trškan, Danijela. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. V: Zgodovina v šoli: Prispevki o osamosvojitvi Slovenije, 2006, št. 3-4, 60.

⁸⁰ Petrović, Kika. (2016). Geografsko-zgodovinska učna pot po Ljubljani. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta UL, 42.

S tem, ko učenci spoznavajo svoje domače okolje, si širijo znanje in razumevanje, ki ga lahko kasneje prenesejo na območje celotne Slovenije, Evrope in sveta.⁸¹

Učenje z odkrivanjem v lokalnem okolju prispeva k večji motivaciji, boljši nazornosti in razumevanju, hkrati pa pomaga graditi učenčevo identiteto.⁸²

Učenci se seznanijo z novimi metodami učenja: metodo opazovanja, metodo odkrivanja in metodo postavljanja hipotez oziroma domnevanja.⁸³

Učna pot po Višnji Gori

Višnja Gora je izredno zanimiv kraj z bogato zgodovino, kjer se na majhnem mestu nahaja veliko število kulturnih znamenitosti z zgodovinsko vlogo.⁸⁴ V eni uri (60 minut) se je možno sprehoditi po celotnem starem mestnem jedru ter se povzpeti na Stari grad nad mestom. Učencem so tako na praktičen način predstavljene učne vsebine: pregled gradnje človeških bivališč skoz zgodovinska obdobja, kulturna dediščina, domača obrt, meščani v srednjem veku, barok.⁸⁵

Izhodiščna točka učne poti

Učno pot po Višnji Gori začnemo pri telovadnici Vzgojno-izobraževalnega zavoda Višnja Gora. Učencem razdelimo učno-delovne liste z zemljevidom,⁸⁶ na katerega vrisujejo prehojeno pot in točke, na katerih se bomo ustavljali. Pri vsaki točki učenci dobijo tudi nalogo, ki jo rešijo takoj ob ogledu ali pa točko samo opišejo/skicirajo in nalogo potem rešijo doma. Učenci v zemljevid na učno-delovnih listih vrišejo izhodiščno točko in se nato povzpnejo do prve točke naše učne poti – Starega gradu nad mestnim jedrom.

⁸¹ Trškan, Danijela. (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete: Ljubljana, 6.

⁸² Petrovič, Kika. Diploma, 36.

⁸³ Trškan, Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem, 61.

⁸⁴ Več o zgodovini Višnje Gore: Mikuž, Stane. (1978) Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine. Ljubljana: Tiskarna Tone Tomšič, 202–208.

⁸⁵ Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2011, 8, 9, 14, 19.
http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (7. 2. 2017).

⁸⁶ Višnja Gora: Karti krajevne skupnosti in mesta. (2015). Višnja Gora: TD Višnja Gora in TD Polzevo.

Po poteh višnjegorskega polža

Učna pot

Zemljevid Višnje Gore¹

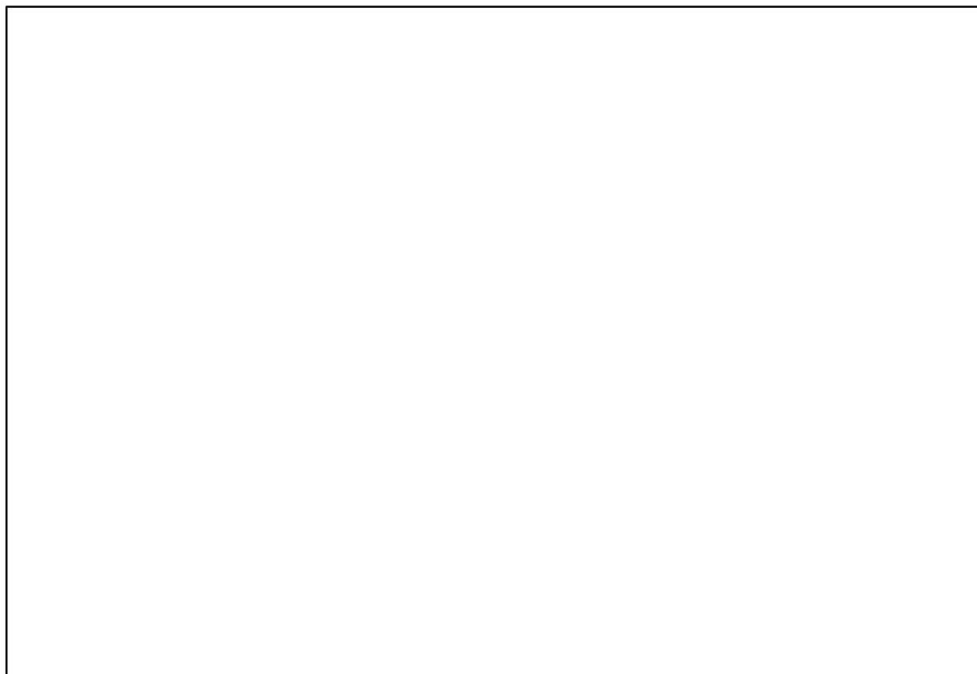
Tekom učne poti uporabljaj zemljevid in nanj z rdečo barvo označuj prehojeno pot. Zaznamuj izhodiščno točko učne poti, nato pa označi tudi vsako točko, pri kateri se bomo ustavili.

¹ Višnja Gora: Karti krajevne skupnosti in mesta. (2015). Višnja Gora: TD Višnja Gora in TD Polževo.

1. točka: **STARI GRAD**

Oglej si ruševine Starega gradu in jih skiciraj.

2. točka: **Cvinger in smodišnica**

Na zemljevidu z modro barvo označi, kje je potekalo srednjeveško obzidje Višnje Gore. Z zeleno barvo na zemljevidu označi, kje je obzidje ohranjeno še danes.

3. točka: **Mestni trg²**

Naštej pomembne stavbe in druge znamenitosti, ki se nahajajo na Mestnem trgu!

- _____
- _____
- _____
- _____

² **Rešitev 3. naloge:** Mestna hiša, cerkev sv. Ane, Valvasorjev vodnjak, stara osnovna šola, mozaik z grbom mesta...

Oglej si stavbo stare šole. Lahko jo fotografiraš ali pa si spodaj zapišeš nekaj zaznamkov o njenem izgledu. Doma pripravi idejni načrt, kako bi sedaj nefunkcionalno stavbo obnovil ali uporabili za nov namen ter tako poskrbel za njeno ohranitev.³

4. točka: **Konjšček**⁴

Čemu je bil namenjen konjšček in zakaj nosi tako ime?

5. točka: **Auerspergov dvorec**⁵

Kdaj in zakaj so Turjaški grofje zgradili nov dvorec v dolini? V kateri umetnostni slog bi ga uvrstili glede na njegov izgled?

3 **Rešitev:** Stavbo stare šole bi lahko obnovili in uporabili v različne kulturne namene – muzej, večerna šola, kulturna dvorana, prostori za delavnice, predavanja, ureditev turističnega centra...

4 **Rešitev 4. naloge:** Konjšček je vodnjak, ki ima zid in streho in je pravzaprav nekakšna »vodna kapelica«. Vodnjak se tako imenuje zato, ker so pri njem pili tudi vlečni konji, ki so prevažali tovor po bližnji državni cesti.

5 **Rešitev 5. naloge:** Turjačani so novi dvorec zgradili leta 1778, saj Stari grad ni bil več dovolj udoben za bivanje. Dvorec ima značilnosti poznobaročnega arhitekturnega sloga, vendar je njegova fasada že neoklasicistična.

1. točka učne poti: Stari grad

Učence uvedemo v metode terenskega dela. Začnemo z metodo opazovanja. Učencem naročimo, naj si natančno ogledajo ruševine Starega gradu in rešijo nalogo na učno-delovnih listih – narišejo skico ruševin, kakor jih vidijo pred sabo. Nadaljujemo z metodo odkrivanja. Učencem postavimo vprašanja, s katerimi jih vzpodbudimo, da sami pridejo do določenih ugotovitev glede opazovanega gradu. Učencem predstavimo zgodovinsko podobo Starega gradu in njegovih prebivalcev, pri čemer se nanašamo na njihove ugotovitve.⁸⁷

Doma učenci na podlagi svojih skic Starega gradu narišejo risbo (lahko naredijo tudi maketo) in z njo pokažejo, kako mislijo, da je grad izgledal v času svojega nastanka. Pri naslednji učni uri izdelke predstavimo, hkrati pa si ogledamo tudi Valvasorjevo upodobitev gradu in jo primerjamo z našimi risbami.

Z razgledne točke na Starem gradu učencem pokažemo mesto nekdanjega starega trga in med 2. svetovno vojno porušenega Codellijevega gradu. Učencem predstavimo zgodovino obeh krajev, učenci pa si njuno lokacijo zaznamujejo na zemljevidu.⁸⁸

2. točka učne poti: Cvinger in smodiščnica

S starega gradu se nato spustimo do jedra srednjeveškega mesta Višnja gora in se sprehodimo po ostankih obzidja, ki ga domačini imenujejo cvinger.⁸⁹ Učenci si na zemljevidu z rdečo barvo označijo potek obzidja okoli mesta. Po Sokolski ulici se nato sprehodimo do smodiščnice, ohranjenega obrambnega stolpa, kjer je bilo skladišče municije.⁹⁰ Sokolska ulica se imenuje tudi gasa, gre za nekdanje obrtniško ulico. Na tem mestu učencem predstavimo obrtniške dejavnosti, cehe in sejme, ki so tu potekali v srednjem veku.⁹¹

⁸⁷ Več o zgodovini Starega gradu: TD Višnja Gora: Predstavitev – Zgodovina kraja. <http://www.td-visnjagora.si/predstavitev/zgodovina-kraja> (dostop: 20. 1. 2017); Brečić, Ivo. (1994). Grosupeljski gradovi: prvi del. Grosuplje: IVOpress, 87 – 98; Mikuž, Topografija, 208–209.

⁸⁸ Več o Codellijevem gradu: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017); Godeša, Franc. (2008). Nemško bombardiranje Višnje Gore 21. septembra 1943. V: V Višnjo Goro, 2 knjiga. Višnja Gora: Krajevna skupnost, 124–126; Mikuž, Topografija, 210–212.

⁸⁹ Več o cvingerju: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017).

⁹⁰ Več o pulferturnu oziroma smodiščnici: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017).

⁹¹ Več o gasi oziroma Sokolski ulici: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017); Potokar, Marjan. (2014). Zgodbe z razglednic: občina Ivančna Gorica. Grosuplje: Mestna knjižnica, 196, 204; Groznik, Pavel. (2008). Višnjansko obrtništvo skozi čas. V: V Višnjo Goro, 2 knjiga. Višnja Gora, Krajevna skupnost, 119-120.

3. točka učne poti: Mestni trg

Pot nas vodi nazaj na Mestni trg, kjer si ogledamo zunanost cerkve sv. Ane⁹² in mestno hišo. Učence spomnimo na Jurčičevo pripoved Kozlovska sodba v Višnji Gori, ki se dogaja ravno na Mestnem trgu. Učence z vprašanji vodimo, da ugotovijo, čemu je služila mestna hiša – tam je bilo namreč sodišče z mestno ječo.⁹³ Na mestnem trgu se nahaja tudi Valvasorjev vodnjak,⁹⁴ za njim pa stavba stare šole. Učencem predstavimo bogato zgodovino šolstva v Višnji Gori in zgodovino same stavbe.⁹⁵ Učenci označijo šolo na svojih zemljevidih in si preberejo navodila naloge ob tej točki. Stavbo stare šole si morajo dobro ogledati, če imajo fotoaparate ali mobilne telefone, jo lahko tudi fotografijo, drugače si na učno-delovne liste zapišejo nekaj opomb o njenem izgledu. Doma nato samostojno pripravijo idejni načrt, kako bi sedaj nefunkcionalno stavbo obnovili ali uporabili za nov namen ter tako poskrbeli za njeno ohranitev.

4. točka učne poti: Konjšček

Mimo rojstne hiše nabožnega pisca Janeza Čandka pridemo do vodne kapelice s kamnitimi klopami oziroma konjščka. Učenci preko zgodovinskih terenskih metod in s pomočjo učiteljevih vprašanj sami pridejo do ugotovitev, čemu je bila ta stavba namenjena in zakaj se tako imenuje.⁹⁶

5. točka učne poti: Auerspergov dvorec

Zadnja točka učne poti je Auerspergov dvorec, ki so ga konec 18. st. v dolini pod starim dotrajanim gradom zgradili Turjačani.⁹⁷ Učenci ob ogledu dvorca prepoznajo umetnostni slog in namembnost stavbe. Učno pot zaključimo z evalvacijo, preko katere nam učenci povejo, kako so se tekom učne poti počutili, kaj jim je bilo všeč, kaj so si najbolj zapomnili.

Sklep

Z uvedbo učenja z odkrivanjem na terenu v lokalnem okolju vzpodbujamo oblikovanje učenčeve identitete, zanimanje za zgodovino lokalnega okolja, koncept samoizobraževanja in vseživljenjskega učenja. Učenci so tako bolj motivirani tudi za nadaljnje delo pri pouku zgodovine, saj prepoznajo uporabno vrednost predmeta. *»Učenje z odkrivanjem omogoča, da učenci bolj cenijo zgodovino in bodo zgodovino tudi smotrneje uporabili v svojem življenju.«*⁹⁸

⁹² Več o cerkvi sv. Ane: Mikuž, Topografija, 224–232.

⁹³ Več o mestni hiši: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017).

⁹⁴ Več o Valvasorjevem vodnjaku: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017); Mikuž, Topografija, 232.

⁹⁵ Več o stari šoli: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017); Osnovna šola Stična, Podružnična šola Višnja Gora: ob 100-letnici stare šole. (2006). Ivančna Gorica: Osnovna šola Stična.

⁹⁶ Več o konjščku: TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017).

⁹⁷ Več o Auerspergovem dvorcu: Brečič, Grosupeljski gradovi, 99; Mikuž, Topografija, 210.

⁹⁸ Trškan, Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela, 64.

Seznam uporabljene literature

- Brečič, Ivo. (1994). Grosupeljski gradovi: prvi del. Grosuplje: IVOpress.
- Godeša, Franc. (2008). Nemško bombardiranje Višnje Gore, 21. septembra 1943. V: V Višnjo Goro, 2 knjiga. Višnja Gora: Krajevna skupnost, 124–126.
- Groznik, Pavel. (2008). Višnjansko obrtništvo skozi čas. V: V Višnjo Goro, 2 knjiga. Višnja Gora, Krajevna skupnost, 119-120.
- Mikuž, Stane. (1978) Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine. Ljubljana: Tiskarna Tone Tomšič.
- Osnovna šola Stična, Podružnična šola Višnja Gora: ob 100-letnici stare šole. (2006). Ivančna Gorica: Osnovna šola Stična.
- Petrovič, Kika. (2016). Geografsko-zgodovinska učna pot po Ljubljani. Diplomsko delo, Filozofska fakulteta UL.
- Potokar, Marjan. (2014). Zgodbe z razglednic: občina Ivančna Gorica. Grosuplje: Mestna knjižnica.
- TD Višnja Gora: Obiščite nas – Kulturne znamenitosti. <http://www.td-visnjagora.si/obiscite-nas/kulturne-znamenitosti> (dostop: 20. 1. 2017).
- TD Višnja Gora: Predstavitev – Zgodovina kraja. <http://www.td-visnjagora.si/predstavitev/zgodovina-kraja> (dostop: 20. 1. 2017).
- Trškan, Danijela. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. V: Zgodovina v šoli: Prispevki o osamosvojitvi Slovenije, 2006, št. 3–4, 59–64.
- Trškan, Danijela. (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete: Ljubljana.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2011. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_z_godovina.pdf (7. 2. 2017).
- Višnja Gora: Karti krajevne skupnosti in mesta. (2015). Višnja Gora: TD Višnja Gora in TD Polževo.

Povzetek

Sodobno učenje zgodovine se vedno bolj osredotoča na pridobivanje procesnega znanja, ki je za učence razumljivo in predvsem uporabno. Tako znanje lahko učenci pridobivajo preko metode učenja z odkrivanjem v lokalnem okolju. Raziskovanje domačega okolja izvedemo v obliki učne poti, v našem primeru gre za pot po srednjeveškem jedru Višnje Gore. Učencem predstavimo kulturno-zgodovinske znamenitosti mesta, ki jih sami označijo na zemljevidu, njihovo vlogo pa prepoznajo preko zgodovinskih terenskih metod. Preko nalog, ki so zastavljene ob vsaki točki na učni poti, učenci spoznajo naslednje zgodovinske vsebine: pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja, kulturna dediščina, domača obrt, meščani v srednjem veku in barok. Učna pot učence motivira za nadaljnje delo pri pouku zgodovine, saj prepoznajo uporabno vrednost obravnavane učne snovi.

KATARINA RUDOLF, NINA VIDIC: SLADKA UČNA POT PO RADOVLJICI

UVOD

Učna pot predstavlja priložnost za zabavno učenje. Glavni namen članka je predstavitev učne poti po starem mestnem jedru Radovljice. Članek se osredotoča na uporabo učne poti kot sredstvo za spodbujanje učencev za učenje lokalne zgodovine in zgodovine nasploh. Predstavljena so nekatera teoretična izhodišča za samo pot, v glavnem delu pa so predstavljene točke na učni poti.

VLOGA IN POMEN UČNE POTI

Učna pot je za mnoge učence atraktivnejši način učenja kot pouk v učilnici. To ni učenje samo iz literature, ampak gre za učenje, s katerim si od blizu ogledajo ostanke minevanja časa. Čas pušča sledove v svetu okoli nas, zato je prav, da učenci neposredno spoznajo te sledove in s tem pridobijo pristno izkušnjo. Poleg tega pa, sprememba okolja prinaša pozitivne učinke na učence in učenje.

Lahko rečemo, da je posebnost učne poti v tem, »da pouk postane neposredno opazovanje spomenikov v preteklosti, ohranjenih v okolju, ki nas obdaja /.../«⁹⁹ Namen učne poti ni samo učenje o lokalni zgodovini, ampak lahko z njo učitelji dosežejo zastavljene cilje.¹⁰⁰

Učenci se na učni poti srečajo z različnimi metodami dela. Od metode opazovanja, metode odkrivanja do metode postavljanja hipotez oziroma domnevanja. Pri teh metodah učenci uporabijo svoja čutila, komunikacijske spretnosti, motorične spretnosti in miselne spretnosti ter razvijajo socialne spretnosti.¹⁰¹

»Teren naj ne bi bil le klasična učilnica, ampak multimedijaska učilnica oz. vir podatkov, vir za raziskovanje in odkrivanje ter povezovanje znanja in spretnosti.«¹⁰² Pri izvenšolskem pouku je

⁹⁹ Weber, T. (1981). Teorija in praksa pouka zgodovine v osnovni šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 133.

¹⁰⁰ Prav tam, str. 13.

¹⁰¹ Trškan, D. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. V: (Brodnik, V.) Zgodovina v šoli. Letnik XV, št. 3–4, str. 61–63.

¹⁰² Trškan, D. (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 80.

potrebno zagotoviti potrebne učne pripomočke za učence oziroma jih morajo po navodilu prinesiti s seboj.

Pri pouku izven razreda je potrebno veliko pozornosti nameniti varnosti učencev na terenu. Učitelj mora biti zato na terenu še toliko bolj pripravljen na nevarnosti iz okolja ter na dogodke, ki jih ne more že v naprej predvideti (zdravstvene težave učencev, poškodbe, ...).

IZVEDBA UČNE POTI: SLADKA UČNA POT PO RADOVLJICI

Učna pot je namenjena učencem 7. in 8. razreda osnovne šole. Časovno je omejena na 60 minut. Pot je zasnovana kot lov na skriti zaklad s petimi točkami, ki ga učenci s pomočjo namigov najdejo na zadnji točki. Eden od namenov učne poti je tudi ta, da učenci okrepijo medsebojne vezi, saj je lov na zaklad timsko usmerjen. Skozi celotno učno pot učence vodi zgodba o pustolovcu Filipu. Na vsaki točki je predvideno približno 10 minut časa, da se učenci seznanijo z znamenitostjo preko razlage učitelja ter poiščejo naslednjo točko. Učenci morajo skupaj poiskati točke in se orientirati po zgodovinskih mejnikih v prostoru. Njihova naloga je, da na vsaki točki rešijo vprašanja na listu z namigi. Cilj učne poti je v tem, da učenci pridobijo novo znanje, izkušnje, občutijo prostor in zgodovino v realnosti ter najdejo zaklad.

Kljub temu, da je mestno jedro Radovljice zaprto za promet, mora biti učitelj pozoren na varnost učencev pri hoji do zadnje točke, ki poteka po prometnem območju. Pred samo izvedbo učne poti mora učitelj (če ne gre za lokalne učence) poskrbeti za avtobusni prevoz.

UVODNI DEL UČNE POTI

Uvodnemu delu učitelj nameni 5 minut. Učenci se zberejo na razgledni točki v Radovljici na obrobju starega mestnega jedra, kjer imajo pogled na Savo in Triglav. Na tej točki učitelj učencem pojasni krajši zgodovinski oris razvoja samega mesta ter izvor imena Radovljica.

Učencem pove, na kakšen način bo potekala učna pot. Učitelj učence opozori na varnost, jim razloži navodila za delo ter jim da liste z namigi ter vprašanji.

SLADKA UČNA POT PO RADOVLJICI¹

Živijo! Ime mi je Filip. Sem neustrašni pustolovec in rad imam zanimive dogodivščine. Danes sem se ustavil tu v Radovljici, da pozdravim svojo prijateljico Gorenjko. Žal pa sem slišal, da jo je ugrabil zlobni škrat, ki jo je zaprl v graščino. Pomagaj mi jo poiskati. Škrat mi je pustil nekaj poučnih namigov, da jo najdem. Če jo najdem pravočasno, dobim tudi zaklad.

Pustolovec Filip.²**1. NAMIG**

Odpravi se do največje zgradbe v starem mestnem jedru, ki ima na svojem pročelju spodnji grb.

Naloga: Zapiši ime stavbe ter naštej vsaj dve rodbini, ki sta imeli v lasti zgradbo?

Grb.³**2. NAMIG**

Radovljica slovi tudi po tradicionalnih sladkih izdelkih iz medenega testa. Poišči hišo v kateri izdelujejo medene slaščice.

Lectovo srce.⁴

Naloga: Na sliki imaš prikazano medeno slaščico. Poimenuj jo. Kaj se danes nahaja v Lectarjevi hiši?

3. NAMIG

Ker sem pri Lectu izmaknil par medenjakov, me je lokalni žandar za kazen posedel na pranger. Brž! Stopi čez trg in poišči sramotilno klop ter me reši!

Naloga: Za kakšna kazniva dejanja so ljudi posedali na pranger?

¹ Rešitve nalog: 1. Radovljiška graščina. Grofje Celjski in Habsburžani. 2. Lectovo srce. Gostilna in muzej. 3. Prešušstvo, kletvice, tatvine. 4. Najpomembnejši dramatik. Županova Micka. 1756 – 1795. 5. Ivan Vurnik.

² Pustolovec Filip. Katarina, Rudolf, 2016. Grafična obdelava: Irma, Cigale, 2016.

³ Adam, S., Jere, N., Sinobad, J. (2012). Stara Radovljica. Žirovnica: Samozaložba N. Jere, 147.

⁴ Prav tam, 135.

4. NAMIG

Hvala, ker si me rešil! Sedaj pa se odpravi proti županovi Micki, vendar bodi pazljiv, ker je njen Matiček doma. Micka živi tu naprej. Na njeni hiši pa je spominska plošča A. T. Linhartu.

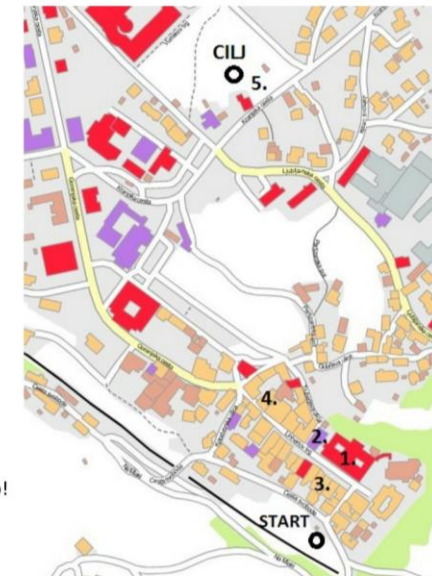
Naloga: Kdo je bil A.T. Linhart? Navedi njegovo najbolj znano delo? Iz spominske plošče pa še prepiši njegovo letnico rojstva in smrti.

5. NAMIG

Le pospeši svoj korak! Odpravi se skozi grajski park. Bodi pozoren, saj boš pred seboj zagledal zgradbo, ki jo je načrtoval arhitekt, ki je presegel celo samega Plečnika. Pot nadaljaj proti novi knjižnici in prišel boš do novega trga, ki se imenuje tako kot zgoraj omenjeni arhitekt. Ugotovi ime arhitekta. Tu najdeš svojo prijateljico in zaklad.

Ime in priimek arhitekta: _____

ZA POMOČ SEM TI PRIPRAVIL ZEMLJEVID.

Zemljevid skritega zaklada.⁵

Bravo, tudi ti si neustrašen pustolovec/pustolovka! Skupaj sva našla mojo prijateljico in sladki zaklad. Vem, da si sladkosned/a, zato zaklad prepuščam tebi.

Želim ti še veliko prijetnih dogodivščin!

Neustrašni pustolovec, Filip!

⁵ Zemljevid skritega zaklada. http://www.geopedia.si/#T105_F1173:3671_x437287_y133589_s16_b4 (Dostopno dne, 16. 1. 2017).

GLAVNI DEL UČNE POTI

V glavnem delu učne poti učenci iščejo zaklad s pomočjo namigov, ki so jih prejeli na listih. Namigi so navedeni na 3., 4. in 5. strani članka, v nadaljevanju pa so opisane zgodovinske značilnosti posamezne točke.

Po zaključku uvodnega dela se učenci odpravijo na prvo točko – Graščina. Na pročelju stavbe je viden sestavljeni grb, ki ga morajo učenci poiskati. Ob prihodu na točko učitelj opiše grb grofov Thurn-Valsassina in grofov Turjaških ter učencem pove nekaj zgodovinskih dejstev o graščini. Nastala je iz prvotne srednjeveške utrdbe. Eni izmed njihovih lastnikov so bili tudi grofje Celjski in Habsburžani.¹⁰³ Danes se v graščini nahaja Glasbena šola, Čebelarski muzej, Muzej A. T. Linharta in dvorana za različna slavlja.

Po prihodu učencev na drugo točko – Lectarjeva hiša, učitelj predstavi nastanek Lectovega srca in opiše poltrajno okrašeno pecivo iz medenega testa ter sporočilci.¹⁰⁴ V stavbi, ki več kot 500 let stoji ob graščini, že 180 let izdelujejo Lectova srca. Poleg tega se v stavbi nahaja tudi muzej s prikazom izdelovanja Lectovih src.¹⁰⁵

Učenci nato nadaljujejo pot na tretjo točko – pranger. Učitelj razloži pomen besede pranger in čemu je služil. Radovljiška sramotilna klop sodi v čas, ko je bila Radovljica že mesto (zgodnje 16. stoletje).¹⁰⁶

Učenci pridejo na četrto točko – rojstna hiša A. T. Linharta. Linhart (1756–1795) je najpomembnejši slovenski dramatik.¹⁰⁷ Napisal je delo Županova Micka. Učenci hišo lahko najdejo po logičnem sklepanju, saj stoji na vhodu na Linhartov trg.

¹⁰³ Sinobad, J. (2012). Sprehod po stari Radovljici. V: (Adam, S., Jere, N., Sinobad, J.) Stara Radovljica. Žirovnica: Samozaložba N. Jere, str. 146–149.

¹⁰⁴ Deu, Ž. (2016). Dragocenosti starih mestnih jeder. Ljubljana: Združenje zgodovinskih mest Slovenije, str. 198–200.

¹⁰⁵ Lectarjeva hiša. <http://www.lectar.com/zgodovina.html> (Dostopno dne, 5. 1. 2016).

¹⁰⁶ Makarovič, G. (2011). Sramotilne kazni na Slovenskem. V: (Židov, N., Dular, A.) Etnolog. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, str. 215.

¹⁰⁷ Sinobad, J. (2012). Sprehod po stari Radovljici. V: (Adam, S., Jere, N., Sinobad, J.) Stara Radovljica. Žirovnica: Samozaložba N. Jere, str. 108.

Učenci nadaljujejo pot čez Grajski pak, kjer zagledajo Grajski hotel, delo arhitekta Vurnika. Pot nadaljujejo do Vurnikovega trga.

ZAKLJUČNI DEL UČNE POTI

Učna pot se zaključi na peti točki - na Vurnikovem trgu. Ivan Vurnik (1884–1971) je bil poleg Plečnika znan slovenski arhitekt in urbanist.¹⁰⁸ Njegova rojstna hiša se nahaja v starem delu mesta. Na Vurnikovem trgu je bila leta 2016 postavljena čokolada velikanka (140 m²), ki je podrla Guinnessov rekord.¹⁰⁹ Učenci za uspešno odkriti zaklad prejmejo radirke, na katerih je narisana čokolada Gorenjka, ki ima sedež v Lescah, kraju Radovljiške občine.

SKLEP

Učna pot je, torej res način učenja, ki učencem ponuja različne vire za raziskovanje, opazovanje in odkrivanje. Delo na terenu spodbuja učence k samostojnosti in jih še dodatno motivira. Učiteljeva priprava za delo na terenu pa terja nekoliko več priprave, kot za delo v učilnici. Znati mora predvideti nevarnosti, ki prežijo na učence iz okolja ter pravilno odreagirati v situacijah, ki jih ni moč v naprej predvideti. Učna pot po Radovljici je izjemno zanimiva, saj vsebuje lov na zaklad s petimi točkami, ki učence motivira pri delu. V učno pot je vključeno tudi lokalno podjetje Gorenjka, ki je pripravljeno sodelovati pri realizaciji učne poti s sponzorskimi sredstvi.

LITERATURA

Adam, S., Jere, N., Sinobad, J. (2012). Stara Radovljica. Žirovnica: Samozaložba N. Jere.

Danes razglasitev največje čokolade na svetu.

<http://www.instore.si/newsarticle/newsarticle/Danes-razglasitev-najvecje-cokolade-na-svetu>

(Dostopno dne, 5. 1. 2016).

Deu, Ž. (2016). Dragocenosti starih mestnih jeder. Ljubljana: Združenje zgodovinskih mest Slovenije.

Ivan Vurnik. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi828088/> (Dostopno dne, 5. 1. 2016).

¹⁰⁸ Ivan Vurnik. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi828088/> (Dostopno dne, 5. 1. 2016).

¹⁰⁹ Danes razglasitev največje čokolade na svetu. <http://www.instore.si/newsarticle/newsarticle/Danes-razglasitev-najvecje-cokolade-na-svetu> (Dostopno dne, 5. 1. 2016).

- Lectarjeva hiša. <http://www.lectar.com/zgodovina.html> (Dostopno dne, 5. 1. 2016).
- Makarovič, G. (2011). Sramotilne kazni na Slovenskem. V: (Židov, N., Dular, A.) Etnolog. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.
- Trškan, D. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. V: (Brodnik, V.) Zgodovina v šoli. Letnik XV, št. 3–4, str. 59–64.
- Trškan, D. (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Weber, T. (1981). Teorija in praksa pouka zgodovine v osnovni šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Rudolf, K. in Cigale, I. (2016). Pustolovec Filip.

POVZETEK

Učna pot predstavlja atraktivno in aktivno učenje. Glavni namen članka je predstavitev učne poti po stari Radovljici. Učna pot je zasnovana kot lov na zaklad s petimi točkami, ki jih morajo učenci sami odkriti s pomočjo namigov, ki so napisani na listu z namigi. Točke, ki jih učenci odkrijejo so: radovljiška graščina, Lectarjeva hiša, pranger, Linhartova hiša in Vurnikov trg. Skozi celotno pot učence vodi namišljeni pustolovec. Na vsaki točki učitelj predstavi znamenitost in jo umesti v širši prostor. Učna pot učencem omogoča, da znajo oceniti človekovo delovanje v preteklosti in sedanjosti. Torej teren res ni običajna učilnica, ampak nudi vrsto zanimivih virov za raziskovanje in učenje.

Avtorji prispevkov:

SARA BERTALANIČ

TILEN BLATNIK

NIVES HRIBAR

ROMAN KRALJ

ALEN LINDIČ

TADEJ MADJAR

MONIKA MERHAR

MIHA OSREDKAR

SARA PRIMEC

NINA ROJEC

KATARINA RUDOLF

NINA VIDIC

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik XV, št. 1**

ISSN: 1581-8713

ISSN: 1581-8721 (ELEK. VERZIJA)

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

*Copyright © Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete UL
(za potrebe predmetov Didaktika zgodovine I, Didaktika
zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko
delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli)*

Ljubljana

2017